

Govor predsednika Fiskalnega sveta na 53. nujni seji Odbora za finance DZ RS ob obravnavi predloga proračuna RS za leto 2026 dne 25. 10. 2024

Tokratna ocena Fiskalnega sveta glede proračunov za leti 2025 in 2026 je bila pripravljena vzporedno z mnenjem o srednjeročnem fiskalno-strukturnem načrtu, ki ga je Vlada posredovala Evropski komisiji 15. 10. Po letih kriz, v katerih so bile uveljavljene izjemne okoliščine, smo sedaj v prehodnem obdobju uveljavljanja novih fiskalnih pravil. Njihov osnovni namen je postaviti omejitve, s katerimi bo mogoče zagotoviti vzdržno pot javnega dolga. Zato smo v tokratni oceni pomembno več pozornosti namenili javnofinančnim tveganjem v obdobju, na katerega se nanašata predloga proračunov in srednjeročni načrt.

Pregled proračunskih dokumentov za leti 2025 in 2026 znova kaže na pomanjkljivosti kratkoročnega proračunskega načrtovanja. Te v novem sistemu ekonomskega upravljanja v EU, del tega je tudi srednjeročni načrt, niso sprejemljive. Za leto 2026 je v primerjavi z letom 2025 predvideno občutno znižanje primanjkljaja, a takšna projekcija ne ustreza kriterijem ustreznega scenarija nespremenjenih politik. »Očiščeni« primanjkljaj (brez neposrednega učinka interventnih ukrepov) naj bi se leta 2026 znižal na -1,2 mrd EUR oziroma na -1,6 % BDP, kar je za okoli 650 mio EUR ali 1 odstotno točko BDP manj kot v letu 2025. Projekcija bi morala odražati trenutno veljavno zakonodajo in ukrepe. Po naši oceni projekcija »očiščene« porabe, to je porabe brez interventnih ukrepov, temu ne ustreza, saj naj bi se po predlogu proračuna povečala le za 0,8 % ali 130 mio EUR. Zato lahko ugotovimo, da načrtovana »očiščena« poraba v 2026 ni realistična brez sprejema dodatnih ukrepov, če se bo predvidena raven porabe v letu 2025 dejansko uresničila.

Ob oceni, ki jo podajamo glede predloga proračuna, moramo opozoriti tudi na dodatne obveznosti, ki se nakazujejo od oddaje predloga v oceno Fiskalnemu svetu. Naj pri tem omenim le morebitno spremembo višine povprečnine glede na zapisano v predlogu Zakona o izvrševanju proračuna za leti 2025 in 2026 ter še zlasti dodatne obveznosti, ki izhajajo iz predloga Zakona o interventnih ukrepih za zagotavljanje toplote za prebivalstvo v Šaleški dolini. »Kvota« dodatne porabe v višini okoli 130 mio EUR v letu 2026, ki izhaja iz predloga proračuna, bi bila presežena zgolj s povečanjem porabe za izvedbo navedenega interventnega zakona. Ta bi torej občutno povečal obveznosti državnega proračuna, a se sprejema pohitreno, z nepreverjenim vplivom na srednjeročno vzdržnost javnih financ. S tem lahko sproži tudi pričakovanja javnosti glede prihodnjega posredovanja države na mikro ravni in posledično dodatno neugodno vpliva na javne finance.

Vlada bo po mnenju Fiskalnega sveta že z zasledovanjem ciljev, podanih v srednjeročnem fiskalno-strukturnem načrtu za obdobje 2025-2028, soočena s številnimi izzivi. Po oceni Fiskalnega sveta trenutno znana kombinacija ukrepov ne bo zadoščala za izpolnjevanje zavez in za ohranjanje vzdržne dinamike javnega dolga na srednji rok. Nasprotno, nerealistično načrtovanje bo skupaj z dodatno sprejetimi obveznostmi tveganja za uresničitev danih zavez in za doseganje vzdržne dinamike javnega dolga le še poglobilo.